

*Қожа Ахмет Ясауи атындағы халықаралық
қазақ-түрік университеті
Шымкент институты*

**Тақырыбы: Бүйрек пен зәп шығару
жүйесінің аурулары кезіндегі емдік
тамақтану.**

Қабылдаған: Бозжігітова Г.С.

Орындаған: Өміртай С.Д.

Жоспар

I. Кіріспе:

Бүйрек. Бүйрек аурулары.

II. Негізгі бөлім:

Бүйрке аурулары кезіндегі емдік тамақтану.

№7 диеталық стол

№7а диеталық стол

№7б диеталық стол

№7в диеталық стол

№7п диеталық стол

№7г диеталық стол

III. Қорытынды:

Қолданылған әдебиеттер:

□ Бүйрек —

адам мен омыртқалы жануарлар организмінде несеп түзетін және оны шығаратын жұп орган. Ересек адамда әрбір бүйректің салмағы 120—200 г-дай, ұзындығы 10—12 см, ені 5—6 см, қалыңд. 3—4 см-дей болады. Бүйрек іш қуысында, омыртқа бағанасының екі жағында — соңғы кеуде омыртқасы және жоғ. бел омыртқа тұсында орналасады. Бүйректің ішкі жиегінде бүйрек қақпасы бар, сол арқылы бүйрекке артерия мен жүйке талшықтары өтеді.

-
- **Пиелонефрит** – бүйректің және бүйрек түбегінің көбінесе интерстициялық талшығының қабынуы. Бұл – бүйректің ең жиі кездесетін ауруы.
  - Бірінші пиелонефрит – жалпылама ұғым. Бүйректің зақымдану себебі беймәлім.
  - Екінші обструкциялық пиелонефритке және туа бітетін тубулопатия (бүйрек өзекшелерінің тұқым қуалайтын зақымдануы) себепші болатын пиелонефритке бөлінеді. Оту сипаты бойынша жедел, толқын тәрізді латентті пиелонефрит болып бөлінеді.

-
- **Гломерулонефрит** (*Glomerulonephritis* - бүйрек шумақтары + қабынуы) - **Бүйрек** шумақтарының екі жақты жайылмалы иммунды ауруы
  - Басты себебі - А топты 12 типті β -гемолиздеуші стрептококк. Дерттің дамуына 3-4-ші типтері де әкелуі мүмкін, бірақ 12-ші типті стрептококк нефритогенді болып саналады. Бұдан басқа, гломерулонефриттің дамуына өзге инфекциялық немесе инфекциялық емес факторлар да әкелуі мүмкін, мәселен НВУ, Коксаки вирусы, желшешек вирусы, қызамықдың қоздырғышы, сарысулар, аллергиялар, жәндіктердің уы, бүйрек көктамырларының тромбозы.

-
-
- **Созылмалы бүйрек жетіспеушілігі (СБЖ) —** бүйректің кез-келген үдемелі ауруларынан кейін пайда болатын, нефрондардың біртіндеп өлуінің нәтижесінде дамидын симптомокөмплекс. СБЖ кездесу жиілігі (1 млн халық санына шаққанда) шамамен 100-200-500 кұрайды.

□ **Бүйректің жедел шамасыздығы** (ағыл. chronic kidney disease)— нефрондардың азаюынан, қалған нефрондардың функциялық кемістігінен дамидын, ақырында гомеостаздың бұзылысына әкелетін бүйректің экскрециялық және инкрециялық функцияларының жетіспеушілігі.

Диеталық стол N 7

Бүйрек ауруларында қолданылатын диета

Көрсеткіштер: жіті нефрит сауығу кезеңі (3-4 апта емдеу), созылмалы нефрит, пиелонефрит, гипертониялық ауру және басқа да жағдайларда, қажет болған жағдайда тұссыз диета. Жүкті әйелдерде нефропатия кезінде.

Жалпы сипаттамасы: Тұссыз диета қалыпты ақуызда . Құрамында ас тұзының өнімдерінде шамамен 2 г; С, Р және В витаминдердің дозасы ұлғаяды.; нефротикалық синдромы бар науқастарда және бүйрек функциясы сақталған науқастарға № 7 диета тағайындалады құрамында ақуыз көтеріңкі (140 г), липотропты факторлардың, жартылайқаныққан майлы қышқылдар және витаминдер.

-
- Энергетикалық құндылығы: 2700 ккал.
  - Құрамы: ақуыз 70 г, май 90 г, көмірсулар 400 г.
  - Дайындау технологиясы:
  - Ет және балықты қайнатамыз. Күніне 100-150 г балық немесе ет тағайындаймыз, бөліп немесе шабылған.

Тамақтану режимі:

- Күнделікті тағамды бөлшектеп, аз ғана порциядан күніне 5-6 рет тамақтану керек.

Рұқсат етіледі:

Шай, ащы емес кофе, жеміс және көкөніс шырындары, итмұрын қайнатпасы, компот, кисель.

- Тұссыз нан, құймақ және оладьи тұзсыз ашытқымен жасалған.
- Сүт, кілегей, қаймақ, қышқыл сүт сусындар, ірімшік
- Сорпа, картоп, жарма; жеміс-жидек және сүт шектеулі.
- Сорпаға сары май, қаймақ, укроп, ақжелкен, лимон қышқылын қосуға болды және пиязды дайындап болғансоң қосады.
- Жұмыртқа 2 дана, тәулігіне. Қайнатылған күйінде немесе омлет күйінде.
- Майсыз сорттары, ет және құс еті сиыр еті, бұзау еті, шошқа еті майы жоқ жерінен, қой еті, қоян еті, үндік еті және тіл. Етті қайнатамыз, содан кейін қыздырып пешке пісіреміз немесе қуырамыз.
- Майсыз сорттары балық. Балықты қайнатып болған соң пісіруге де болады, қуырыпта дайындауға болады.
- Әр түрлі жарма және макарон өнімдері кез келген түрінде тағайындауға болады.
- Тұздалмаған сары май, сиыр ерітілген және тазартылған өсімдік.
- Желе, бал, варенье, кәмпиттер
- Жеңіл тамақтарға – винегреттер тұздалмаған көкөністер, жаңа піскен көкөністер мен жемістерден салаттар.

Тыйымсалынады:

- нан
- ет, балық, саңырауқұлақ және бұршақ сорпалар;
- майлы сортты ет және балық, шұжықтар, жіңішке шұжықтар, ысталған, уылдырық, ірімшіктер;
- балық және ет консервілері;
- саңырауқұлақтар, бұршақ тұқымдастар, шпинат, қымыздық (щавель), пияз, сарымсақ, шомыр (редька), шалғам (редис);
- маринадталған, тұздалған және ашытылған көкөністер;
- шоколад;
- хрен, қыша (горчица), бұрыш;
- ащы кофе, какао, минералды су, нартийге бай, алкогольді ішімдіктер.

ДИЕТАЛЫҚ СТОЛ N 7A

Көрсеткіштері:

Жедел гломерулонефрит, созылмалы нефрит бүйрек жеткіліксіздігі сатысында, кенеттен пайда болған бүйректің азот бөлу қызметінің бұзылуы.

Жалпы сипаттамасы:

- Белокты , майлар мен көмірсулар физиологиялық норма шегінде. Тұзсыз төмендетілген натриймен диета (тағамды тұзсыз дайындайды, арнайы тұзсыз нан пісіреміз), мазмұны натрий азық-400 мг (сәйкес 1 г ас тұзы). Науқастар бүйрек функциясының жеткіліксіздігі бар болған жағдайда, азотемия емдеуші дәрігердің тағайындауы бойынша қосады 1-3 г ас тұзы, зәр алдыңғы тәулікте қанша бөлінеді, сонша сұйықтық беру рұқсат етіледі. Ақуызды күрт шектеу (дейін 20 г), өсімдік есебінен, ағзаға бір мезгілде енгізу кезінде эссенциальды аминокышқылдар мен толыққанды жануарлардың белоктары ең аз мөлшерде қажет

-
- Энергетикалық құндылығы: 2260 ккал.
  - Құрамы: белоктар 20 г (жануарлардың 15 г), май 80 г (оның ішінде жануарларды 50-55 г), көмірсулар 350 г, тұз 1,5-2,5 г (өнімдер), еркін сұйықтықтың 1 -1,5 л.
  - Тәуліктік рационның массасы: 2,3 кг.
  - Минералды құрамы: кальций 230мг, калий 1 630мг, магний 100мг. фосфор 390мг, темір 16 мг.
  - Витаминдер құрамында: ретинол 0,7 мг каротин 5,5 мг, тиамин 0,45 мг., рибофлавин 0,47 мг никотин қышқылы 4,5 мг, С витамині 120мг.

Дайындау технологиясы:

- көкөністер, жемістер мен жидектер пайдаланады жеткілікті мөлшерде, жиі шикі түрінде. Барлық тағамдарды тұзсыз дайындайды, ет және балыққы – қайнатамыз, пешке пісіріп дайындауға болады.
- Тамақтану режимі:
- 5 рет тәулігіне. Температура тағам қарапайым.

Тыйым салынады:

- Сусындар, бүйректі тітіркендіретіндер (алкоголь, азотты экстрактивті заттар, күшті кофе, шай, какао және шоколад, ащы, тұздалған тағамдар).
Витаминдер мен минералдардың тұздардың көзі ретінде пайдаланады түрлі шырындар (қарбыз, қара өрік, алма, шие, жүзім және т. б.).
-

ДИЕТАЛЫҚ СТОЛ № 7p

Көрсеткіштері: гиперурикемия.

Жалпы сипаттамасы:

Гипонатриевалық рацион, дұрыс химиялық құрамы және жеткілікті энергетикалық құндылығы. Ақуыздар көбінесе өсімдік тектес (75%) пуринді негіздерді барынша жойамыз.

Күнделікті тағамды бөлшектеп, жиі тәулігіне 5-6 рет тамақтану керек.

Энергетикалық құндылығы: 2 660-2 900 ккал.

Құрамы: ақуыз 70 г, майлар 80-90 г, көмірсулар 400-450 г.

Дайындау технологиясы:

Барлық тағамдар тұзсыз дайындалады, ет және балықты тұтынады бұмен қайнатып қолданады.

Тамақтану режимі:

- Күнделікті тағамды бөлшектеп, аз ғана порциядан күніне 5-6 рет тамақтану керек.

Емдәмге сипаттама:

- Ас құрамында сайлар мен көмірсулар физиологиялық нормада, ал белоктар мөлшері 45-50 г дейін ұлғайтылған. Азық - түлік және тағайындалуы жағынан 7а емдәмімен бірдей. Бір ерекшелігі №7б емдәміне қайнатылған ет пен балық және 200г сүт немесе айран қосылады.

№7 «Б» ЕМДӘМ

Көрсеткіштер:

- Жедел нефрит;
- Созылмалы нефриттің асқынуы (ісіну кезінде);
- Бүйректің азот реттеуші функциясының бұзылысында;

Энергетикалық құндылығы: 2700ккал құрайды.

Құрамында:

- Белок 40г**
- Май 80-90г**
- Көмірсу 450г**
- Қайнатылған тұз 2-3г**
- Сұйықтық мөлшері 1-1,5литр**

□ Бір күндік рационның массасы- 2,5 кг ны құрайды.

Минералдық құрамы:

- кальци-460мг;**
- калий-650мг;**
- фосфор-690мг;**
- магний-200мг;**

Витаминдік құрылымы:

- Ретинол-0,95мг
- Каротин-505мг
- Тиамин-0,7мг
- Никотин қышқылы-7,5мг
- Витамин С-130 мг

Тағамның дайындалу технологиясы:

- Көкөніс, жеміс-жидектерді қалаған мөлшерде шикідей қолданыла береді.
- Барлық тағамдар тұзсыз, қайнатылған немесе бұқтырылған болуы тиіс.

Тамақтану режимі:

- Күнделікті тағамды бөлшектеп, аз ғана порциядан күніне 5-6 рет тамақтану керек.

№7в ЕМДӘМ **Көрсеткіш:** Нефротик:алық синдром

Емдәмнің сипаттамасы:

- Қайнатылған тұздың түбегейлі шектелуі. Экстрактты өнімдерді және сұйықтықты шектеу. Белок молшері ұлғайтылған (мүмкіндігінше құс жұмыртқасы). Организімді толығымен минералды заттармен, витаминдермен , микроэлементтермен қамтамасыз ету.
- Қолданылуға болмайтын өнімдер:
- Бүйректі тітіркендіретін сусындар: алкогольдік ішімдіктер, азотты экстрактты өнімдер, какао, шоколад, ащы тағамдар, тұздалған өнімдер.

□ Энергетикалық құндылығы-2900ккал

Құрамы:

□ белок-120;

□ май-75г;

□ көмірсу-450г

□ Қайнатылған тұз-2-3г

□ Сұйықтық-800мл

-
- Бір күндік рационның массасы-2,5кг
  - Минералдық құрамы:
  - ретинол-1,7мг;
  - тиамин-2,0мг,
  - рибофлабин-2,1мг
  - никотин қышқылы-17,5мг;
  - витаминС-100 мг

Тамақтану режимі:

- Күнделікті тағамды бөлшектеп, аз ғана порциядан күніне 5-6 рет тамақтану керек.

№7г ЕМДӘМ

Көрсеткіш Созылмалы бүйрек жетіспеушілігінің терминалды сатысы

- Жалпы сипаттама:
- Құрамында оптималды түрле белок, май және көмірсулар сақталады. Қайнатылған тұз мөлшері 2-3 г дейін азайтылады. Тәулігіне 800-700мл су ішілуі тиіс. Ұнды және дақылды, құрамында калийі бар өнімдерді азайту.(жүзім, шие, қара өрік, саңырау құлақ т.б.

Энергетикалық құндылығы: 2740-3000

Құрамы:

- белок-60г;
- май-110г;
- көмірсу-450г
- Қайнатылған тұз-2-3г
- Сұйықтық-700-800мл

Минералдық құрамы:

- кальци-624мг;
- калий-2542мг;
- фосфор-856мг;
- магний-301мг;

Витаминдік құрамы

- Ретинол-1,5мг
- Каротин-4,9мг
- Тиамин-1,3мг
- Никотин қышқылы-13,5мг
- Витамин С-250 мг
- Рибофлавин-2,5 мг

Пайдаланылған әдебиеттер

1. “Салаутты Өмір салты” Мақала Ержанова Б.С.
2. http://www.medclinic.od.ua/site.php/morph_1.php
3. https://ru.m.wikipedia.org/wiki/Патологическая_анатомия
4. <http://surgeryzone.net/info/obshhemedicinskaya-informaciya/gistologicheskoe-issledovanie.html>